

1. Referentie

Referentie	Brutsaert, H. (2001). <i>Co-educatie. Studiekansen en kwaliteit van het schoolleven</i> . Leuven: Garant.
Taal	Nederlands
ISBN	90-441-1104-3
Publicatievorm	Boek

2. Abstract

Dit onderzoek vergelijkt gemengd met niet-gemengd secundair onderwijs in Vlaanderen. Herman Brutsaert gaat na of er eventuele verschillen zijn tussen deze onderwijstypes inzake curriculum-allocatie, sekse-identiteitsontwikkeling, discipline en academische gerichtheid, sociale integratie en welbevinden (in termen van zelfwaardering, stress, faalangst, omgevingsbeheersing en schoolbetrokkenheid). Deze facetten worden behandeld aan de hand van gegevens die werden ingezameld bij meer dan zesduizend derdejaars meisjes en jongens uit 68 scholen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoord(en)	Co-educatie, curriculum-allocatie, discipline en academische gerichtheid, gemengd onderwijs, niet-gemengd onderwijs, secundair onderwijs, sekse-identiteitsontwikkeling, sociale integratie, welbevinden

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Herman Brutsaert Vakgroep Sociologie UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax : 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat is de impact van de geslachtscontext van de school op haar leerlingen? Wat zijn de eventuele verschillen tussen gemengde en niet-gemengde secundaire scholen inzake curriculum-allocatie? Wat zijn de eventuele verschillen tussen gemengde en niet-gemengde secundaire scholen inzake sekse-identiteitsontwikkeling? Wat zijn de eventuele verschillen tussen gemengde en niet-gemengde secundaire scholen inzake discipline en academische gerichtheid? Wat zijn de eventuele verschillen tussen gemengde en niet-gemengde secundaire scholen inzake sociale integratie? Wat zijn de eventuele verschillen tussen gemengde en niet-gemengde secundaire scholen inzake welbevinden (in termen van zelfwaardering, stress, faalangst, omgevings-beheersing en schoolbetrokkenheid?)
-----------------	---

Hypothesen	De meisjesschool zou een meer 'empowering' omgeving bieden die de nodige mentale kracht genereert om beter het hoofd te bieden aan de geslachtsdiscriminatie en de geslachtsongelijkheid.
------------	---

6. Methode

Onderzoeksmethode	Survey-onderzoek (kwantitatief) m.b.v. een schriftelijke vragenlijst met open en gesloten antwoordmogelijkheden.
Onderzochte groep	68 scholen: 25 gemengde scholen (met 1142 meisjes en 1085 jongens), 21 meisjesscholen (met 2228 leerlingen) en 22 jongensscholen (met 1972 leerlingen). De gegevens die voor deze studie werden gebruikt, maken deel uit van een data-bestand betreffende 7431 derdejaars-leerlingen (14 à 15 jaar oud) uit 89 scholen van het Algemeen Secundair Onderwijs. Onderhavige analyse is gebaseerd op een subset van dit bestand: enkel de vrije katholieke scholen werden er immers bij betrokken. De 21 in de oorspronkelijke ruimere steekproef opgenomen scholen uit het gemeenschapsonderwijs, werden omwille van het ontbreken van aparte scholen in dit net, niet bij de analyse betrokken. De geselecteerde scholen liggen verspreid over de provincies.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Curriculum-allocatie	De verschillen tussen meisjes en jongens inzake allocatie in de sterkste studierichtingen, met wiskunde en klassieke talen als basisvakken, zijn het grootst in de gemengde scholen. In richtingen daarentegen die minder veeleisend zijn en waar talen en algemeen vormende vakken minder centraal staan, lijkt de polarisatie tussen meisjes en jongens kleiner in gemengde scholen. In meisjesscholen volgen de leerlingen meer een sterkere richting. De verschillen tussen gemengde en niet-gemengde scholen kunnen derhalve gedeeltelijk worden toegeschreven aan de verschillen in het sociaal referentiekader van beide schooltypes. Meisjes binnen gemengde scholen worden in hogere mate geconfronteerd met rollenspanning: een zeer sterk behoefte aan sociale aanvaarding enerzijds en anderzijds de verwachtingen op school met bijhorende competitie en prestatiegerichtheid.
Sekse-identiteits-ontwikkeling	Voor meisjes wordt de vorming van de geslachtsidentiteit onder andere beïnvloed door de geslachtssamenstelling van de school. Meisjes ontwikkelen in de vroege adolescentie een meer uitgesproken (vrouwelijke) identiteit in gemengde scholen. Bij de jongens heeft de schoolcontext geen impact. Meisjes (van die leeftijd) moeten blijkbaar meer hun geslachtsidentiteit manifesteren in de nabijheid van jongens. Jongens zijn hiertoe minder geneigd in het bijzijn van meisjes. Het adopteren van een traditionele vrouwelijke houding kan in zekere zin worden gezien als een verdedigingsmechanisme en/of als een strategie van 'zeker spelen', met het oog op het verminderen van en het hoofd bieden aan de onzekerheid die voortvloeit uit de aanwezigheid van jongens. Meisjes in een gemengde school zijn geneigd om zichzelf niet alleen te beschouwen in termen van traditionele vrouwelijke waarden, maar terzelfder tijd ook in termen van stereotype mannelijke trekken. De relatief hogere scores van de gemengde-school-meisjes op de masculiniteitsschaal zijn wellicht een weerspiegeling van een soort ijdele hoop. Ze kunnen worden beschouwd als een sociale wenselijkheidsreactie. Er wordt bewust of onbewust gestreefd om aan de verwachtingen van de leerkrachten tegemoet te komen, om zodoende hun waardering te verwerven. Dit alles zou dus kunnen betekenen dat deze meisjes meer kans lopen te worden geconfronteerd met een identiteitscrisis dan de meisjes die apart onderwijs volgen.
Discipline en academische gerichtheid	Leerlingen percipiëren niet dat meisjesscholen hoger scoren op academische gerichtheid dan gemengde scholen. Vanuit academisch oogpunt zijn gescheiden scholen in Vlaanderen niet selectiever dan de gemengde. Meisjes percipiëren niet-gemengde scholen als zijnde veeleisend op het gebied van orde en discipline. Onderwijsinstellingen die meer nadrukkelijke begaan zijn met orde, tucht en controle, scoren doorgaans beter qua prestatieniveau. Hieruit zou de conclusie kunnen worden opgemaakt dat meisjesscholen een meer efficiënte leeromgeving bieden. Diverse auteurs veronderstellen dat meisjes meer behoefte hebben aan een gestructureerde omgeving dan jongens. Meisjesscholen zouden dan ook directer beantwoorden aan het behoeft patroon van hun leerlingen. Meisjesscholen tellen ook meer vrouwelijke leerkrachten, die doorgaans meer belang hechten aan tucht en controle dan hun mannelijke collega's.

	Een alternatieve verklaring is dat meisjes, binnen de competitieve context van een gemengde school, een spanning ervaren tussen prestatiegerichtheid en de engere opportuniteitsstructuur. Dit zou leiden tot een gevoel van normenloosheid, wat wordt weerspiegeld in de perceptie van de (gemengde) schoolomgeving. Een laatste interpretatie, is dat jongens – die gemiddeld meer deviant gedrag ten toon spreiden – in de ogen van meisjes als negatieve referentiegroep fungeren bij de beoordeling van het normatieve klimaat van de (gemengde) school. Overigens blijft steeds de mogelijkheid dat meisjes zelf ook meer probleemgedrag vertonen in een co-educatieve context.
Sociale integratie	Bij jongens heeft de aanwezigheid van meisjes op school helemaal geen invloed op het gevoel van sociale cohesie. Bij meisjes is de geslachtssamenstelling van de school wel belangrijk. Meisjes ervaren meer verbondenheid binnen een gescheiden dan binnen een co-educatieve schoolcontext. Een hogere graad van sociale cohesie verschaft een beter aangepaste socialisatie-context. Het zou kunnen dat, in gemengde situaties, de competitie met jongens enerzijds, en de angst om afgewezen te worden wanneer niet wordt voldaan aan de stereotype rolverwachtingen anderzijds, de spanningen op het tussenpersoonlijke vlak doen toenemen, met als gevolg een verzwakking van het gevoel van verbondenheid.
Welbevinden	Noch voor zelfwaardering, noch voor faalangst en omgevingsbeheersing werd een schooltype-effect gevonden wanneer de respectieve schooltypes vergelijkbaar zijn. In lijn met de resultaten van buitenlandse analyses werd met betrekking tot schooltevredenheid zelfs een omgekeerd – dit wil zeggen positief – effect gevonden bij de gemengde school-meisjes. Meisjes ervaren minder stress op school als de kwaliteit van de tussenpersoonlijke relaties goed wordt beleefd. De beleving van de relaties op school speelt geen rol bij jongens. Voorts mag men veronderstellen dat de spanning tussen de behoefte erbij te horen en prestatiedwang de kwetsbaarheid van meisjes vergroot. Op basis van de vaststelling dat meisjes loyaler zijn ten opzichte van de gemengde school, zou kunnen gepleit worden voor co-educatie. Een meer plausibele redenering is, volgens de auteur, dat meisjes door hun sterker conformiteitsstreven meer geneigd zijn hun voorkeur uit te spreken voor de eigen (gemengde) school, omdat dit nu eenmaal het gangbare onderwijsmodel is. Meisjes uit gemengde scholen zijn zich helemaal niet bewust van de negatieve neveneffecten van de geslachtscontext van hun school.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Brutsaert, H. (1999). Coeducation and Gender Identity Formation. *British Journal of Sociology of Education*, 20, (3), 343-353.

Brutsaert, H. (1999). Curriculum-allocatie van meisjes en jongens in de gemengde en niet-gemengde secundaire school. *Sociologische Gids*, 46, (1), 9-23.

Brutsaert, H. (2002). Pupils' perceptions of discipline and academic standards in Belgian coeducational and single-sex schools, *Evaluation and Research in Education*, 16, (2), 71-81.

Brutsaert, H. en Van Houtte, M. (2002) Girls' and boys' sense of belonging in single -sex versus coeducational schools. *Research in Education*, 68, 48-56.

De Maeyer S. (2001). Boekbespreking van: Brutsaert H. Co-educatie. Studiekansen en kwaliteit van het schoolleven. *Tijdschrift voor Sociologie*, 22, (4), 421-425.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Herman Brutsaert vergelijkt gemengde en niet-gemengde secundaire scholen in Vlaanderen. Hij gaat na of er eventuele verschillen zijn tussen deze twee onderwijstypes inzake curriculum-allocatie, seksidentiteitsontwikkeling, discipline en academische gerichtheid, sociale integratie en welbevinden in termen van zelfwaardering, stress, faalangst, omgevingsbeheersing en schoolbetrokkenheid. De respondenten in dit onderzoek bestaan uit meer dan zesduizend derdejaars uit 68 verschillende scholen. Deze leerlingen werden schriftelijk bevraagd aan de hand van een vragenlijst.

Men zou in zekere zin kunnen stellen dat in de gemengde school, meisjes weliswaar aanspraak kunnen maken op dezelfde mogelijkheden en vooruitzichten als de jongens, maar dan wel op voorwaarde dat ze bereid zijn zich volledig aan te passen aan de grotendeels mannelijke normen – inzake competitie, prestatiedrang, onafhankelijkheid. Zo bleek uit de data dat meisjes in de gemengde school minder kans maken om door te stromen naar een top-studierichting dan meisjes - met gelijkwaardige eigenschappen - in de niet-gemengde scholen. Hetzelfde gold weliswaar voor de jongens, zij het in veel mindere mate.

Bovendien werd niet alleen bevestigd dat er een nadelige invloed is op het vlak van de studiekansen, maar werd terzelfder tijd aangetoond dat meisjes over het geheel genomen minder assertiviteit aan de dag leggen in de gemengde scholen en zodoende niet optimaal kunnen functioneren binnen de klassituatie. Voorts is ook nog gebleken dat de gemengde-school-meisjes zich vlugger gemarginaliseerd voelen, sterker onderhevig zijn aan stress en normvervalsing - dus minder structuur - ervaren in hun schoolomgeving.

Kortom, op grond van de hierboven toegelichte analyses kan worden gesuggereerd dat gesegregeerde scholen in verschillende opzichten iets positiefs inhouden voor meisjes. Hierbij kan ook worden gewezen op het bestaan van een structurele paradox binnen het co-educatie-model. Waar dit onderwijsbestel werd gepropageerd mede opdat het zou leiden tot betere sociale integratie, verscherpt het namelijk de ongelijkheid tussen meisjes en jongens en werkt het zodoende seksesegregatie in de hand. Dit betekent dat in de gemengde scholen een verborgen leerplan wordt gehanteerd dat de leerlingen voorbereidt op de geslachtsgestratificeerde sociale rollen in de samenleving.